

Zoltán Bárkányi Valkán elbeszélései

Gyümölcsöskert (Nagyapám emlékére)

Látom alakját, mozdulatait, fülemben cseng a hangja. Mégis a szeme maradt meg leginkább emlékezetemben. Feltűnően nagy volt és szomorú. Szomorú akkor is, amikor mosolygott. Akkor is valamiféle szomorúságot árasztott. Az volt az érzésem, hogy bánkodik valami után, ami nagyon kedves és nagyon fontos volt számára.

– Gyere, elmegyünk a kertbe! – szólt hozzám akkor régen.

Lélekben ujjongtam. Hogy is ne ujjongtam volna! Mindig szívesen mentem vele hosszabb-rövidebb útjaira. Nemcsak a kertbe, hanem az erdőbe is fáért, hogy a nagymamának legyen mivel fűtenie a konyhai spartheltnen, vagy utána nézni az erdei apróvadnak. A vadfogásban senki sem versenyezhetett vele, a faluban nem volt ember, aki olyan hurkot, csapdát tudott volna készíteni nyulak, vaddisznók vagy akár őzikék elfogására.

Az erdőből igen gyakran tértünk haza – igaz, mindig a késő éjjeli órákban – valamilyen elejtett vaddal a zsákban.

Voltak évek, leginkább azok az ötvenes évek, amikor más hús nem is jutott az asztalunkra.

– Nos, megyünk, vagy nem megyünk? – nézett rám mosolyogva.

Bólintottam. Tudtam, hogy ő sem menne szívesen egyedül a kertbe.

Lassan lépkedtünk a késő őszi délutánon. Az ég tiszta volt és kék, mint a tinta.

A lemenő nap ferde sugarai érezhetően melegítettek bennünket. Szélcsend volt, a fák és bokrok mozdulatlanul álltak, de tudtuk, éreztük, hogy kíváncsian figyelnek bennünket.

Szótlanul lépkedtünk. Időnként rám vetette tekintetét, hogy tartom-e vele a lépést.

A pataknál megállt.

Intett, hogy a vizet én ugorjam át elsőnek.

Innentől utunkat lerövidítettük, a kert felé egyenesen a lekaszált réten keresztül vettük az irányt.

Gyümölcsöskertünk mindig megbabonázta. Itt megváltozott az arckifejezése, gyönyörködött a fákban, tekintetével simogatta őket. Mintha gyermekei lennének. Nem csoda, hiszen a feleségével, az én nagyanyámmal, ő ültette ki őket. Két sor szilva, egy sor alma és egy sor körte váltakozva cseresznye- és meggyfákkal. Összesen tizenhat gyümölcsfa.

Leült az első sor szélén, mindjárt az első almafa alá. Intett, hogy üljek melléje, s mutatta is, hova.

– Milyen gyönyörűek – szólt meghatottan. – Nézd, már megérték – emelte tekintetét a fa koronájára.

– Igen, már érettek – ismételtem szavait. – Milyen szépek, pirosak.

– Igen, ezek borízű almák – mutatta a fát. – A legjobbak almás lepénybe. És milyen gazdag természettel áldott meg bennünket a mindenható! – tette hozzá félhangosan, mintegy magának. – Ezeket a jövő héten leszedjük, de azok ott – lendítette a karját – még érhetnek, azok húsvételi rozmaringok.

Felállt. Tekintete hol az egyik, hol a másik fán állapodott meg. A gazda szemével vizsgálta a bőséges terméstől kissé meghajlott ágakat, s nézése mintha arról árulkodott volna, hogy elégedett az egész világgal...

*

Ismét késői ősz van. De hol van már a kert és az, aki ültette? Az almafák, szilvafák, körtefák meg más gyümölcsfák elárvultak, betegen senyednek.

Alattuk akácbokrok, cserjék, s a sorok között derékgig érő gaz úz csúfot velem.

Évek, évtizedek szálltak el azóta, hogy a gondos kezekből kiesett a metszőolló, a fűrész. A beteg, sokfelé kidőlt fák panaszkodnak, hogy nincs már ember, aki ápolná és sebeiket gyógyítaná.

A halódó gyümölcsöskert szélén állok. Szemrehányóan néz rám valamennyi fa. A sápadt gyümölcs, mely kerek, szomorú szemét idézi, vádol.

Késő délután van.

Az égbolt tiszta, felhőtlen. Minden csendes, mozdulatlan, minden várja a nap lassú lemene-telét.

Gyötör a lelkiismeret. Segítség nincsen...

Jozef Bujna mérnök úgy várta a nyugdíjba menetelét, mint a megváltást. Már régóta szó szerint minden nagyon bosszantotta és elkésértette, ami a puszta létével összefüggött. Utálta a munkahelyét, a lakását, a fővárost, ahol már csaknem negyven éve élt, egyszerre megundorodott az egész világtól. A nyugdíjat tartotta az egyetlen lehetőségnek keserves állapotának, a maga és felesége életének gyökeres megváltoztatására. Békés, zavartalan életre vágyott, még hozzá falun. Ezért mint paraszt származású, amit egyébként soha senki előtt nem titkolt, egyetlen dolgról álmodozott, egy csendes falusi családi házról nem messze a fővárostól, ahol feleségével együtt kényelmesen élvezhetné a nyugdíjasok megérdemelt pihenését.

A nyugdíjba vonulása előtti hetek már munkahelyén is csak a falusi házak eladásáról szóló hirdetések tanulmányozásával teltek. Kollégái megértéssel és nem kis irigységgel drukkoltak neki, hogy legalább élete alkonyán kívánsága szerint valami jót éljen meg.

– Ezt hallgassátok meg! – ugrott fel Jozef Bujna az íróasztaltól olyan hevesen, hogy még a szék is nagy zajjal felborult mögötte. – Megvan! Ezt keressük! Ide figyeljete! „Jó állapotban lévő klasszikus falusi ház nyitott tornáccal és nagy kerttel eladó a falu szélén, csendes zsákutcában.”

Jozef Bujna mérnök és felesége kiszálltak az autóból a csörgedező patakon átívelő kis hídon, pontosan a zsákutca végén lévő ház kapuja előtt. Az olajfestékkel zöldre festett kerítés mögött, elől nagyablakos, hosszú tornácos ház állt. A meghatódott házaspár egy pillanatra úgy érezte, hogy egy régi igaz barát várja és köszönti őket. Jozef Bujna még ujjával csettintett is, s arra gondolt, hogy az Isten is nekik teremtette ezt az épületet, amely bizalmasan hívogatta befele. És nemcsak a ház csalogatta, hanem a ház mögött nem messze kezdődő, a lankás hegyoldalra felhúzódó kiserdő is. A feje szédülni kezdett, a lélegzete is elakadt ennyi szépségtől. Ha festő lennék, gondolta.

– Tessék csak, jöjjenek beljebb! – hallottak egy női hangot a tornác felől.

Rögtön meglátták az asszonyt bő sötét szoknyában, kartonkendővel a fején, ami enyhítette a kissé meggörnyedt öregasszony ráncait. A látogatókat elbűvölte mozgékonyágával. Minden udvariaskodás nélkül leültette őket a tornácon, térült-fordult, és az asztalon volt a friss gyümölcs, megkínálta őket kellemesen illatozó kávéval.

– A házat még a nagyapám építette vályogtéglából – kezdte előadását a házról –, de még száz évet is kibír.

A vendégek élvezettel itták a forró fekete nedűt, és érdeklődve hallgatták a vályog dicséretét, amelyről az öregasszony valahol azt olvasta, hogy Sába királynőjének birodalmában már régés-régen az ősi felhőkarcolókat is így építették.

– Erős kőből van az alapja – tért vissza a házához, és most már a tulajdonos büszkesége beszélt belőle. – Csak a tetőre kell ügyelni, hogy ne ázzon be – folytatta hozzáértően az asszony, és szavait egyre szívélyesebb mosoly kísérte. – Meglátják, nagyon nagy örömük telik majd benne. Magam soha az életben nem adnám el, de nincs mit tenni, ha az öregség gyötör. Csak egyedül élek már itt. Biztos jobb lesz nekem valamelyik lányomnál, hogy úgy ne járjak, mint Navratil Marcsa a szomszéd utcából. Leesett az ágyról, és a szerencsétlent csak két vagy három nap múlva találták meg... Jaj, bocsássanak meg, miket beszélek itt... Inkább nézzék meg a házat és főképp a kertet, ahol ásott kút is van. A ház mellett meg borospince és épített kemence. Ha megtetszik maguknak, biztosan megegyezünk...

A hosszú, bár nem túl széles kertben három sorban váltakozva álltak a fiatal és öreg gyümölcsfák. Voltak alma-, körte-, és szilvafák, meg már leszedett cseresznye- és meggyfák. Mögöttük példásan művelt kis szőlő, a kerítés mentén pedig Bujnaék egy sor málnát, egrest és ribizlit láttak. A házhoz legközelebb, ahogy illik, kis virágoskert és egy gondosan művelt zöldséges ágyás volt. Bőségesen termelt a virág, de a paprika, paradicsom, répa és petrezselyem, borsó, hagyma, tök és más zöldségféle is. Ahogy a reménybeli vásárlók megálltak a baromfiudvar mellett, ahol sok tyúk, liba és kacsza zavartalanul szedegette a szemet és csipkedte a füvet, tanácstalanul néztek egymásra.

– Jožko, az istenért, mit kezdenénk mi mindezzel? – emelte fel rémült tekintetét az asszony. – Tudod jól... nem értek én a falusi munkához. Már látom, hogy fogsz kapálni egész nap ebben a hatalmas kertben... És ne gondold, hogy a gyerekeink megsajnálják, és segíteni fognak. Nekik is megvan a maguk keresztje... Magasról tesznek a kertünkre...

Bujna mérnök úr háttal a kiskapunak támaszkodott és szívből hangosan felnevetett:

– Milyen munkáról beszélsz? Ne félj semmit! Itt semmi sem marad a fiatal, egészséges gyümölcsfákon kívül! Semmi, de semmi. Az öreg házat a buldózer egykettőre leszedi, itt a kert közepén meg saját elképzelésünk szerint újat, mutatósat építünk. Előtte és mögötte nem kell más, csak szépen ápolt zöld fű, ahol az unokáink reggeltől estig játszhatnak. Lesz homokozó mozgat-

ható tetővel, fa pavilon, hinta, trambulín, csúszda, egy kis medence. Meglátod, az unokáinkat hat ökörrrel sem lehet majd elvontatni innen... Egyszóval, semmi sem marad itt, amit kapálni, permetezni, metszeni, és tudom is én, még mit kellene csinálni vele.

Josef Bujna mintegy önkívületben lehunyja a szemét, és megjelenik előtte egy építészeti szíven kigondolt modern ház, nagy verandával, ahol ki mást, mint magát látja üldögélni a kellemes árnyékban. Igen, ő lustálkodik egy jól behűtött sörrel, amelyből kényelmesen kortyolgat, és közben drága cigarettát szív. És ami még fontosabb, idegeit nyugtatgatja a festői völgy és a fiatal erdő látványával. Elképzeli, milyen lehet itt a nyári hőségben. Nem lehet kellemetlen, hiszen nem gond gyorsan összepakolni az unokákat, felsétálni az erdőbe, lefeküdni egy nagy fa alá, és szundítani egyet a kellemes hűvösben. Egyébként ő maga biztos nem akarna aludni, mert ott, a természet ölében hallgatná a madarak dalát, a patak csobogását, az erdő susogását és a kergetődző vadak dobogását. Mindettől megfosztotta a negyven évnyi kemény munka... Bizony, több mint negyven évre megvonta tőle a sors az ilyen élvezeteket.

– Azt hiszem, igazad van – szakította félbe bizonytalanul az asszony férje ábrándozását. – Itt olyan környezetet teremtünk magunknak, amilyen után vágyunk.

Ezzel a reménnyel és szilárd elhatározással akarták megkeresni a gazdasszonyt, hogy meg-egyezzenek...

Amikor Jozef Bujna energikus mozdulattal megfordult, legnagyobb meglepetésére ott állt előtte az öregasszony. Ebben a pillanatban megérezte, hogy minden másképp is lehet. Nem lep-
te meg, hogy hirtelen mellette, a közvetlen közelében találta magát, de egyenesen megrémítette az öregasszony arca. Ráfüggesztette szomorúságtól ködös tekintetét, és az volt az érzése, hogy hirtelen mélyebbek lettek a ráncok az arcán. Hallgatott, ajkát erősen összeszorította, a szeme hideg volt, mint az acél.

Bujnának, a tapasztalt főmérnöknek ez nem volt jó jel. Kezdte rosszul érezni magát. Még jobban nyugtalanította a felesége, amikor rövid keresés után tekintetük találkozott. Sikertelenül figyelmeztetnie, hogy valami megváltozott azalatt, amíg a kertben voltak. Megszólaltak tapasztalatai a korábbi konfliktusokból. Csökkentse a feszültséget, súgta megérzése. Erőltetett mosollyal, néhány barátságos szóval próbálta folytatni a kerti beszélgetést a magabiztos tulajdonosnővel.

– Igazán szép kertje van. Hogy győzi egyedül?

– Oh, könnyen lehet győzni – legyintett –, csak akarni kell, és minden nap csinálni valamit a kertben...

– Milyen igaz – igyekezett megnyerni a barátságát. – Minden nagyon tetszik itt... a ház meg a kert is... Komoly vevők vagyunk... Valahogy meg kellene egyeznünk az árban...

Az öregasszony késlekedett a válasszal, kétségbeesetten tördelte a kezét. Nem nézett látogatóira, csak valahová a kertbe révedt a tekintete.

– Ez a kert és ez a ház nem maguknak való. Nem éreznék itt jól magukat – emelte fel lehajtott fejét. Igyekezett őszintén és nyugodtan beszélni, ahogy a mostani találkozó után elhatározta.

– Hiszen az előbb biztosítottam, hogy minden tetszik – mondta Jozef Bujna.

– Ugye így van? – hívta mintegy tanúnak a feleségét, remélve, hogy neki majd sikerül enyhíteni a feszültséget, ami természetes az eladó és a vevők között.

Úgy látszott, nem is a pénzről van szó. Bujnáné meglehetősen zavarba jött az egész helyzettől, csak arra volt képes, hogy helyeseljen, és ismételtesse, mennyire tetszik neki itt minden... a környék, az erdő, a patak...

– Á, az ember mindenütt azonnal megszokik... akár hegyek vannak, mint itt, akár síkság – mondta az öregasszony. – Mindegy, az ember nagyon gyorsan hozzászokik a környezetéhez... Ez itt nem maguknak való – jelentette ki kertelés nélkül a tulajdonos, mintegy utolsó szóként. – Bizony nem...

– Mégis miért gondolja, hogy ez itt nem nekünk való? – kérdezte Bujna, nem is leplezve csalódottságát.

Az öregasszony tekintete már nem révedt a kertbe, hanem visszatért egyenesen az utolsó összecsapásra a hajthatatlan mérnökkel.

– Hogy miért? – ismételte meg a kérdést az öregasszony – Azért, mert nem gyarapítani jöttek, hanem mindent lerombolni, minden hasznosat és szépet... Nem, ezt az ingatlant nem adhatom el maguknak... Inkább olcsóbban válok meg tőle, de tudnom kell, hogy azok, akik megveszik, hasonlóan gondolkodnak, mint én. Gyarapítani fogják, nem pusztítani és lerombolni...

Bujna mérnök az elhangzottaktól szinte kábultan nézett hol a feleségére, hol az öregasszonyra. Már-már lélegzetet vett, hogy rákiabáljon az idős asszonyra: Mi köze hozzá, hogy mit fog csinálni a megvásárolt ingatlannal? Ez csakis az ő dolga, senki másé. De nem jutott szóhoz, mert az asszony gyorsan folytatta:

– Le akarják bontani ezt a házat, kivágni a gyümölcsfákat és a szőlőt, és az egész kertből pázsitot csinálni... Még elgondolni is rossz, hogy tönkretennék ezt a paradicsomot... Nem, ez a hely nem maguknak való... Bocsássanak meg, de tényleg nem... Kár minden szóért, nem adhatom el maguknak...

Az öregasszony ezzel kétségtelenül lezárta a beszélgetést. Fürgén az asztalhoz lépett, felvette a tálcat, amelyen az üres kávéscsészék voltak, és bement vele a házba. Ez a napnál is világosabb felszólítás volt.

– Gyerünk innen! – jelentette ki a kedvetlen és mélységesen csalódott Jozef Bujna.

Az öregasszony pár pillanat múlva ismét megjelent, s ahogy illik, egészen a kapuig kísérte a látogatókat.

Öregek szerelme

Nyárvégi napsütéses vasárnap van. A falu a déli harangszót várja, hogy az ünnepi asztalhoz ülhessen. Rozina néni a konyhában már régen elvégzett mindent: az ebédet a mise után befejezte, és félrehúzta a sparhelt szélére, hogy meleg maradjon. Az asztalt megterítette. Abban a pillanatban, amikor a ketyegő órára nézett, meghallotta a nagy harang első kondulását.

– Mišo, hallasz? – emelte fel kicsit a hangját, bár tudja, hogy férje is úgy várja ezt a felszólítást, mint egy parancsszót. – Gyere ebédelni!

A hátsó szobából fojtott köhögés, majd papucsoszogás hallatszik, ami jelzi, hogy közeledik a megszólított személy.

– Igen, rendben van – nyitja ki a konyhaajtót Michal Kara. – Amikor a harang megszólal, zörögni kell a tányéroknek és kanalaknak. Így van rendjén, így bizony.

– Nálunk már több mint hatvan éve, minden áldott vasárnap – helyesel Rozina néni.

Michal Kara az asztalfőre ül. Határozott mozdulattal tányérját a leveses tálhoz tolja, amelyben gőzölög az illatos, finom húsleves.

Rozina néni tudja a kötelességét, már több mint hatvan éve ő szed a férjének.

– Elég! – emeli fel a jobb kezét Michal Kara. – Nekem ennyi elég.

Amikor már Rozina néni is szedett levest, és jobb kezébe vette a kanalat, aggódalmasan megszólalt, mintegy figyelmeztetve férjét:

– Vigyázz lelkem! A leves forró, mint a tűz. Nehogy megégesd azt a szép piros ajkakat!

– Mi van veled, hé? – csodálkozik az öreg. – Még hogy szép piros ajkamat! Hol van az már, hová lett az, aranyom?

– Nono, még nincs minden elveszve! – mosolyog sokatmondón Rozina néni.

Michal Kara nincs hozzászokva az ilyen erkölcstelen beszédhez, különösen fényes nappal nem, ezért, hogy zavarát leplezze, gyorsan ledönt egy vörösborral teli kétdecis poharat.

– Ne igyál bort evés előtt, lelkem! – figyelmezteti férjét Rozina néni. – Még rosszul leszel itt nekem!

– Mikor láttál engem berúgva, vagy mikor lettem rosszul a bortól? – mordult élesen a feleségére Michal Kara. – Ilyet még nem láttál és nem is fogsz!

– Akkor mitől olyan vörös az orrod? – nevet ravaszul a néni.

– Hiszen nyár van, biztos leégett – feleli büszkén az öreg.

Rozina néni hihetőnek tartja a választ, elismeréssel nézi a férjét. Aztán hirtelen hozzá hajolt, és szemét az öreg arcra függesztette:

– Mišo, kérlek, vadd be ezen a szent napon, hogy már csak a bort kedveled, engem már nem is szeretsz.

– De szeretlek – szakadt ki az öregből –, még a saját jól nevelt gyerekeimet se szeretem jobban...

– Nem úgy gondolom, Mišo, hanem másképp... Úgy szeretsz, mint férj a feleségét?

Michal Kara várt, hallgatott egy kicsit,

– Nézd, aranyom! – mondja az öreg kétségek között – Nézd csak ezt a csirkepaprikást nokedlivel! – mutat az öreg a tányérjára. – Az ilyen paprikás ritka, mint a fehér holló. Ilyen paprikást még az anyám, nyugodjék békében, még ő sem tudott főzni.

– Mišo, ne beszélj mellé! – Vágott férje szavába Rozina néni. – Én azt kérdezem, hogy szeretsz-e, te meg valamilyen paprikásról locsogsz itt nekem.

– Hiszen arra felelek, amit kérdeztél – folytatja most már nyugodtabban az öreg. – Erről a paprikásról, a te a paprikásodról beszélek. Emiatt a paprikás miatt fáj a fejem, még hozzá nagyon. Ahogy telik az idő, egyre jobban fáj...

– Mi fáj?

– Hogy az idő múlik és mi is elmúlunk... Nyolcvan év felett már minden megtörténhet – mondja az öreg fájdalmas hangon.

– Anyád annak idején a kilencvenedik évét is elhagyta... Nagyon jó anyagból vagy - nyugtatgatta a férjét Rozina néni.

– Lehet, hogy ez a paprikás az utolsó a földi életemben – folytatja Michal Kara. – Úgy szeretem, de úgy... Jobban, mint az életemet – mondta fájdalomtól reszkető hangon. – A paprikásod a legnagyobb fájdalomban is felvidított, védelmezőm, vigaszom és örömöm volt ebben a nehéz és elátkozott életben...

– A paprikásom? – nézett rá rémülten Rozina néni.

– Hát, nem egészen – mosolyog titokzatosan Michal Kara – hanem a személy, aki annyi éven át főzte nekem ezt a paprikást. Te! Te vagy az, galambom. Te, Rozinka Trusková, te, szépszemű feleségem.

Szép, öreg arcuk megkomolyodott. Csak szemük égett boldogan.

Szomszédok

Tiszta, késő őszi délelőtt van. A görcsös öreg diófa sárga levelei nem bírják tovább, sűrűn hullanak, és velük az érett dió is. A hatalmas fa tulajdonosa, az évek folyamán egyre görbébb tsz-nyugdijas, Ján Bujna félve és nem kis aggodalommal szemléli, hogyan telepednek rá a szál-longó levelek a fa alatt lévő diókra, amelyeket idáig nem takart be fű és levél. Úgy látja, nagyon kevés van belőlük. Amikor pedig tekintetét a gallyakra emeli, alig néhányat lát a végükön. Rosszkedvűen állapítja meg, hogy nincs más hátra, mint leszedni, és nem hagyhatja megrohadni azokat a diókat sem, amelyek a lehullott levelek alatt vannak. Legszívesebben azonnal felmászna kedves öreg fájára és leszedné a termését. Tekintettel öreg korára és csaknem erőtlen öreg testére, ez szóba sem jöhetett. A diót ugyanis Janko Bujna fiatalkorától addig, ameddig csak bírta, egyenesen a fáról szedte. Ezért a szokásáért majd' az egész falu kinevette. Hiába magyarázta, hogy a lehullott diót esetleg nem találja meg a fűben, egy része kőre vagy akár a földre hullva széttörik, eső után a sárba is belesüllyedhetnek vagy az emberek egyszerűen csizmával rálépnek és széttapossák. Köztudomású volt, hogy a nyugdijas Bujna nem ért egyet a dióveréssel sem. Micsoda emberek azok, akik mint a lázadók, hosszú botokat, husángokat, új baltanyeleket és seprűnyeleket ragadnak, és kegyetlenül, mint a vesettek nekiesnek az ártatlan diófa verésének. Tönkreteszik, letörik a gallyait, és közben több ág hullik le, mint dió. Ő nem tartozik, és soha nem is tartozott az ilyen csőcselék közé.

Ján Bujna gondolkodik. Először eszébe jut, hogy egyáltalán nem kellene a dióval foglalkoznia. Ördög vigye ott, ahol van! Aztán kiveti ezt a gondolatot a fejéből, és mindent aprólékosan átgondol. Arra jut, hogy dió nélkül mégsem lehet a háza. Mindig volt otthon, és most is lesz. A dió nagyon értékes csemege, mormolja az orra alatt. Milyen karácsony lenne diós bejgli nélkül! Nagyon szereti a diós tésztát, nem is beszélve a diós kifliről. A dió nemcsak a testet szolgálja, gondolja tovább az öreg, hanem a lelket is. Azokra a hosszú téli estékre gondol, amikor feleségével kettesben törték a diót, és békésen, egyetértésben beszélgettek. Ezt az összhangot, azt, hogy milyen jól megértették egymást, talán soha nem felejtí el...

Nem csoda, hogy Ján Bujna úgy dönt, ahogy döntött: Ebben az évben utoljára, de tényleg legutoljára kézzel szedi le a diót legalább az alsó ágakról. Közben gyorsan fogyott az ereje, meglehetősen gyakran kellett pihennie, miközben új diókat fedezett fel. Nagykeservesen odátámasztotta a létrát az öreg diófa vastag törzséhez, és csak nagy erőfeszítéssel tudott felmászni legalább az alsó ágakig.

– Jano bácsi, szedi a diót, szedi? – hallotta a kerítés mögül a fiatal szomszéd hangját.

– Szedem, Paľko, szedem – ahogy illik, nem maradt adós a válasszal a fiatalnak.

– Innen is látszik, hogy a maga nagy diófája gazdag terméssel hálálja meg a törődést, - hízelgett az öregnek a fiatal.

Csend lett, a szomszédok végignézték egymáson és lélekben felbecsülték az ideai termés bőségéről való beszélgetés őszinteségét.

– Nézd, Paľko, nyugodtan szedd le a diót a telkedre átnyúló ágakról. Téged illetnek – juttatja kifejezésre jóindulatát az öreg.

– Ugyan! Annyink van, hogy magunk sem tudjuk, mit kezdjünk vele – felelte csalfa mosolylyal a fiatal szomszéd. – A szőlőben ma is három púpos nagy kosárral szedtem össze.

– Szedd csak le ezt is – ellenkezett az öreg Bujna. – Az iratlan törvény szerint téged illet. A törvényt pedig be kell tartani – hangsúlyozta nagylelkűen az öreg. Hamarosan folytatta, de már másról:

– Isten áldja apámat, hogy ide ütetted ezt a fát, hiszen az ágai alig bírják hordozni a nagy termés súlyát...

A fiatal szomszéd erre alig láthatóan elmosolyodott, hiszen a vak is látja, hogy valójában bizony a termés most szegényes. Csak itt-ott látni valami diót, sok még le sem hullott. Hol van az az idő, amikor ez a fa hihetetlenül sokat termett. Bizony megöregedett, ahogy a gazdája is, és látszik, hogy hamarosan ki is szárad.

– Látod Paľko, apám a halála után annyi évvel is támogat és gazdagít ezen a fán keresztül...

– Éppen azért, Jano bácsi, mert az apja magára hagyta ezt a fát, maga örökölte utána, így a termése is magát illeti – állította hangosan a fiatal szomszéd. – Az már mellékes, hogy valamelyik ága átnyúlik a mi telkünk fölé, vagy sem...

– Talán igazad van – nyugszik bele ingadozva az öreg Bujna, bár lelkében örömmel és gyorsan egyetértett szomszédja nézetével.

– Jano bácsi, leszedem az oldalamon a diót egy kosárba és a kerítés fölött átnyújtom, – javasolta Paľko. Komolyan is gondolta, szedte volna és örömet szerzett volna az öregnek, de szinte nem volt mivel. Tanácstalanul nézte az ágakat és a földet alattuk, amikor a fejében világosság gyúlt: a kamrában van már vagy három kosár diója, amit a szőlőjében gyűjtött. Szó nélkül észrevétlenül eltűnt a félhomályos helyiségben, ahol megragadta a friss dióval teli legnagyobb és legnehezebb kosarat.

– Jano bácsi, nem hiába van a maga diófájának ezen az oldalon nagy termése, ahol a legtöbb fényt és meleget kapja – szólalt meg mintegy magyarázatképpen a fiatal, amikor a kerítésen átadta az öregnek a kosár diót, ahogy megbeszélték.

– Isten fizesse meg Paľkóm, hogy ilyen rendes vagy és segítesz nekem – köszönte meg az öreg, de nem felejtette el hozzátenni a magáét:

– Ha nem is mindenütt, de a ti naposabb oldalatokon ebben a rosszabb évben is szépen termett a diófánk...

A két szomszéd között csend lett. Kedves tekintetükből nyugalom áradt, a szemükbe csaknem férfikönnyek szöktek a meghatottságtól, attól, ami ma közöttük váratlanul lejátészódott.

(Szlovákból fordította Zsembery Teréz)

